

ТЪРГОВСКИ РЕЖИМИ, ПРИЛОЖИМИ КЪМ РАЗВИВАЩИТЕ СЕ ДЪРЖАВИ

Политиката на ЕС за развитие подчертава значението на търговията и акцентира върху най-нуждаещите се държави. Общата система за преференции дава на някои стоки от развиващите се държави преференциален достъп до пазара на ЕС. Споразуменията за икономическо партньорство гарантират преференциално търговско третиране за държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн, докато схемата „Всичко освен оръжие“ се прилага за най-слабо развитите държави. Тези схеми са в съответствие с правилата на Световната търговска организация.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Правното основание на общата търговска политика (ОТП) е член 207 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). В член 188, параграф 2 от ДФЕС се посочва, че по отношение на ОТП се прилага обикновената законодателна процедура, при която се изисква одобрението на Парламента.

Съгласно член 218 от ДФЕС за сключване на международни търговски споразумения, като споразуменията за икономическо партньорство (СИП), се изисква съгласието на Парламента. Правомощията на Парламента се увеличиха не само по силата на Договора от Лисабон, който разширява обхвата на обикновената законодателна процедура, но и чрез практиката по време на настоящия мандат. Неговият траен ангажимент за по-голяма прозрачност в търговските преговори доведе до обявяването от председателя на Комисията Юнкер в речта му за състоянието на Съюза през септември 2017 г., че всички мандати за преговори ще станат публични.

ТЪРГОВИЯ И РАЗВИТИЕ НА ЕС

Съобщението от 2012 г., озаглавено [„Търговия, растеж и развитие: адаптиране на търговската и инвестиционната политика към най-нуждаещите се страни“](#), представлява съществена промяна в парадигмата „търговия и развитие“ на ЕС. Въпреки че в съобщението търговията продължава да бъде в центъра на стратегиите за развитие, в него се подчертава нарастващата необходимост от разграничаване между развиващите се държави, за да се съсредоточат усилията върху най-нуждаещите се. С него се цели подобряване на полезните взаимодействия между политиките в областта на търговията и развитието, например принципа на ЕС за съгласуваност на политиките за развитие и

Програмата за промяна от съобщението от 2011 г.^[1], в допълнение към препотвърждаване на значението на зачитането на основни ценности на ЕС, като правата на човека.

На многостранно равнище ЕС подкрепя Програмата за развитие на Световната търговска организация, чието начало беше поставено в Доха през 2001 г. През октомври 2015 г. Съюзът ратифицира Споразумението за улесняване на търговията, сключено на Деветата конференция на министерско равнище на СТО в Бали, което е особено важно за развиващите се държави и за държавите, които нямат излаз на море. На Десетата министерска конференция на СТО Европейският съюз, наред с няколко други членове на СТО, беше много активен и по други въпроси, представляващи интерес за развиващите се държави. Липсата на резултати от Единадесетата министерска конференция на СТО, проведена в Буенос Айрес през декември 2017 г., обаче, възпрепятства постигането на по-нататъшни резултати за развиващите се държави.

С Инициативата „[Помощ за търговията](#)“, чието начало беше поставено на проведената през декември 2005 г. Министерска конференция на СТО, се допълва Програмата за развитие от Доха и се предоставя помощ за изграждане на търговски капацитет с цел създаване на растеж и борба с бедността. През 2007 г. ЕС прие [стратегия](#), която беше актуализирана за привеждане в съответствие с [Програмата на ООН до 2030 г.](#), Европейския [консенсус за развитие](#) и [Глобалната стратегия](#). През юли 2017 г., Комисията изготви [доклад](#), който беше последван от ново [съобщение](#) през ноември 2017 г. На 11 декември 2017 г. Съветът прие заключения и Парламентът организира [изслушване](#) през август 2017 г.

ОБЩАТА СХЕМА ОТ ПРЕФЕРЕНЦИИ

Целта на [Общата схема от преференции](#) (ОСП) е да се улесни достъпът на развиващите се държави и територии до пазара на ЕС чрез намаляване на тарифите за техните стоки. Първоначално ЕС предоставяше едностранни тарифни преференции за генериране на допълнителни приходи от износ на развиващите се държави, които те да могат да реинвестират в собственото си устойчиво развитие. След реформата от 2012 г.^[2] схемата на ОСП се преориентира в по-голяма степен към държавите, които най-много се нуждаят от нея — най-слабо развитите държави, — като се запазиха трите компонента на схемата. Първият от тях е [стандартната](#) ОСП — самостоятелен търговски режим, при който ЕС предлага за определени чуждестранни стоки преференциален достъп до своя пазар, без изискване за реципрочност, под формата на намалени или нулеви мита. Вторият компонент, [ОСП+](#), е специален насърчителен режим, предлагащ тарифни намаления на уязвими държави, които са ратифицирали и приложили международни конвенции, свързани с правата на човека и трудовите права, околната среда и доброто управление. Третият компонент е инициативата

[1] „Повишаване на въздействието на политиката на ЕС за развитие: програма за промяна“ ([COM\(2011\)0637](#))

[2] Регламент (ЕС) № 978/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за прилагане на схема от общи тарифни преференции и за отмяна на Регламент (ЕО) № 732/2008 на Съвета (ОВ L 303, 31.10.2012 г., стр. 1)

„Всичко освен оръжия“ (ВОО), която осигурява безмитен достъп без квоти до ЕС за всички продукти, освен оръжия и боеприпаси, на 48 най-слабо развити държави (НСРД).

Критериите за допустимост за „стандартната“ ОСП, при която се предлага намаляване на митата за приблизително 66 % от всички тарифни линии, бяха променени, така че обхватът ѝ да се ограничи само до най-уязвимите държави с ниски и по-ниски средни доходи. В резултат на това групата на бенефициерите намаля значително от 176 на 23 през периода 2016–2017 г. и през 2019 г. наброяваше 16 участници, а държавите, определени от Световната банка като държави с висок доход или с по-висок до среден доход, постепенно бяха извадени от схемата.

Специалният режим за устойчиво развитие и добро управление ОСП+ все още осигурява нулеви мита за приблизително 66 % от всички тарифни линии, определени по стандартната ОСП за развиващи се държави, считани за уязвими. Това обаче беше обвързано с ратифицирането и прилагането на 27 международни конвенции от значение за устойчивото развитие, включително основни конвенции за правата на човека, конвенции за трудовите права, някои конвенции, свързани с опазването на околната среда и конвенции, свързани с борбата срещу незаконното производство и трафика на наркотици. Неспазването на тези изисквания води до спиране на тарифните отстъпки. Списъкът на бенефициерите обхваща осем държави. Тези два компонента на ОСП ще останат в сила до декември 2023 г.

Инициативата „Всичко освен оръжия“ осигурява безмитен достъп без квоти за неограничен период от време за всички продукти, освен оръжия и боеприпаси, внасяни от 48 най-слаборазвити държави (НСРД). От тях 34 са африкански държави, осем са азиатски държави, пет са от Тихоокеанския басейн и една – от Карибите (Хаити). Всички държави, които са подписали и ратифицирали споразумения за свободна търговия (ССТ) с ЕС, автоматично престават да се ползват с преференциално третиране, независимо от своята степен на развитие.

СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО ПАРТНЬОРСТВО

Споразуменията за икономическо партньорство (СИП) станаха основните инструменти в подкрепа на търговията между ЕС и държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн (АКТБ) в рамките на Споразумението от Котону от 2000 г. Те са градивните елементи на търговските отношения между ЕС и държавите от АКТБ, един от трите стълба на това споразумение, и са изготвени в съответствие с правилата на СТО. Те постепенно заменят едностранния преференциален търговски режим на ЕС.

Когато преговорите по СИП започнаха през 2002 г., се очакваше те да приключат до 2008 г. Тъй като преговорният процес продължи много по-дълго от очакваното, ЕС прие регламент относно достъпа до пазара, за да осигури временни правила за достъп до пазара до 2014 г., чийто срок впоследствие беше продължен за още две години в очакване на сключването, подписването и ратифицирането на СИП. Процесът не постигна търсеното регионално измерение, тъй като към датата

на изтичането на срока на действие на регламента относно достъпа до пазара (1 октомври 2016 г.) само два цели региона бяха подписали СИП, което все още не е ратифицирано, и само едно регионално СИП беше влязло в сила. СИП следва да се запазят, въпреки изтичането на срока на Споразумението от Котону през февруари 2020 г., и ще продължат да играят централна роля в партньорството след Споразумението от Котону.

АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ[3]

СИП с държавите от [Карибския форум](#) (Карифорум) — първото подписано регионално СИП през октомври 2008 г. — беше одобрено от Парламента на 25 март 2009 г. Понастоящем то е в сила временно, като съвместните институции по СИП провеждат редовни заседания от 2010 г. насам. То беше преразгледано за първи път през 2015 г. и последното заседание на съвместната институция се проведе през декември 2018 г. в Кастрис, Сейнт Лусия, а Съвместният съвет на министрите ще заседава в края на 2019 г. или в началото на 2020 г.

[Западна Африка](#): преговорите за регионално СИП между ЕС и 16 западноафрикански държави приключиха през февруари 2014 г. и текстът беше парафиран на 30 юни 2014 г. След това, на 10 юли 2014 г., то беше одобрено от държавните ръководители на Икономическата общност на западноафриканските държави (ECOWAS). Всички държави — членки на ЕС, и 15 западноафрикански държави с изключение на Нигерия подписаха СИП. На 9 август 2017 г. Мавритания и ECOWAS подписаха споразумение за асоцииране с цел определяне на участието на страната в търговската политика на ECOWAS, включително в СИП. Междувременно Кот д'Ивоар и Гана подписаха двустранни „временни“ СИП съответно на 26 ноември 2008 г. и на 28 юли 2016 г. На 1 декември 2016 г. Европейският парламент даде одобрението си и двете временни споразумения се прилагат временно. Последните заседания на Временния съвместен комитет по СИП с Кот д'Ивоар и Гана се проведеха през март 2018 г. в Абиджан и съответно през януари 2018 г. в Акра. Следващите заседания ще се проведат през първата половина на 2019 г.

[Централна Африка](#): Камерун беше единствената държава от Централна Африка, която на 15 януари 2009 г. подписа СИП с ЕС. Парламентът го одобри през юни 2013 г. През юли 2014 г. Парламентът на Камерун ратифицира споразумението и то започна да се прилага временно на 4 август 2014 г. Четвъртото заседание на Комитета по СИП се проведе през февруари 2019 г. в Яунде, Камерун, а следващото е насрочено за декември 2019 г. в Брюксел. Междувременно регионът и ЕС поддържат контакт относно присъединяването на други централноафрикански държави, но все още не е подписано регионално СИП.

[Източна и Южна Африка](#) (ИЮА): през 2009 г. четири държави от региона (Мавриций, Сейшелските острови, Зимбабве и Мадагаскар) подписаха СИП, което се прилага временно от 14 май 2012 г. Парламентът го одобри на 17 януари 2013 г. Споразумението е отворено за други държави и то беше подписано от Коморските острови през юли 2017 г. Провеدهа се седем заседания на Временния комитет по СИП ИЮАД-ЕС, като последното се проведе през януари

2019 г. в Брюксел, а следващото е насрочено за края на 2019 г. на Сейшелските острови.

Източноафриканска общност (ИАО): на 16 октомври 2014 г. преговорите за регионално СИП приключиха успешно. На 1 септември 2016 г. Кения и Руанда подписаха СИП, както и държавите — членки на ЕС, и ЕС. Процесът по ратифициране е в ход с Кения и Руанда. Уганда и Бурунди активно разглеждат възможността за подписване на СИП. На 11 ноември 2016 г. членовете на парламента на Танзания за съжаление гласуваха срещу ратифицирането на СИП. През февруари 2019 г. ИАО се съгласи да проведе допълнителни обсъждания с ЕС по въпроси, будещи тревога за някои държави — членки от ИАО.

Южноафриканска общност за развитие (ЮАОР): продължилите 10 години преговори за СИП приключиха успешно през юли 2014 г. Споразумението беше подписано през юни 2016 г. от ЕС и от групата по СИП на ЮАОР, която се състои от шест от 15-те държави — членки на Южноафриканската общност за развитие (Ботсуана, Лесото, Мозамбик, Намибия, Свазиленд и Южна Африка), и влезе временно в сила през октомври 2016 г., след като Европейският парламент го одобри през септември 2016 г. Мозамбик ратифицира споразумението през април 2017 г. Ангола е със статут на наблюдател и може да се присъедини към споразумението в бъдеще. Първото заседание на съвместната комисия за търговия и развитие се проведе през февруари 2017 г. и беше последвано от второ през октомври 2017 г. Третото заседание се проведе през февруари 2018 г. След временното влизане в сила на споразумението страните разгледаха въпроси, свързани с изпълнението, включително наблюдението и участието на гражданското общество, както и институционалната рамка на споразумението. Първото заседание на Съвместния съвет се проведе през февруари 2019 г. в Кейптаун, Южна Африка, и на него се прие институционалната рамка на СИП.

Тихоокеански регион: СИП беше подписано от ЕС и Папуа-Нова Гвинея през юли 2009 г. и от Фиджи — през декември 2009 г. Парламентът го одобри през януари 2011 г. Парламентът на Папуа-Нова Гвинея ратифицира СИП през май 2011 г., а Фиджи реши да започне да прилага временно СИП през юли 2014 г. През юли 2018 г. Тонга изрази намерение да се присъедини към СИП. Водят се преговори със Соломоновите острови, а Самоа наскоро приключи процеса на присъединяване към СИП, който е в сила временно от декември 2018 г. насам. Бяха проведени шест заседания на Комитета по търговията по СИП между ЕС и Тихоокеанския басейн: през април 2011 г. и февруари 2012 г. в Порт Морсби и през юли 2013 г., юни 2015 г. и октомври 2017 г. — в Брюксел. Последното заседание на Комитета по търговия се проведе през октомври 2018 г. в Брюксел, а следващото заседание е насрочено за средата на 2019 г.

Gonzalo Urbina Treviño
04/2019

